

I. Jansone, I. Voronova ĀRĒJO UN IEKŠĒJO RISKU IETEKME UZ LATVIJAS IZMITINĀŠANAS UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU NOZARI

I. Jansone, I. Voronova EXTERNAL AND INTERNAL RISKS IMPACT ON ACCOMMODATION AND FOOD SERVICES SECTOR OF LATVIA

Darba mērķis ir pētīt ārējo un iekšējo risku ietekmi uz Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozari. Darbā ir izmantotas zinātniskās pētījuma metodes - komercsabiedrību ekonomiskās analīzes, speciālo koeficientu un risku ranžēšanas metodes.

Autores ir pētījušas Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares darbību laika posmā no 2004.gada līdz 2010. gadam. No 2004.gada ir novērojams nozares kopējā apgrozījuma pieaugums un 2007.gadā nozares apgrozījums sasniedz lielāko vērtību. Turpmāk novērojama nozares lejupslīde un 2009.gadā apgrozījums atgriežas 2005.gada līmenī. Autores ir pētījušas Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares komercsabiedrību vidējos finansiālos rādītājus. Ar speciālo koeficientu metodi novērtēto Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares risku līmeņu dinamika palielinās laika posmā no 2006.gada līdz 2009.gadam.

Darba autores ir izveidojušas ārējo un iekšējo risku identifikācijas, klasifikācijas un novērtēšanas algoritmu:

- 1.Veikt izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares SVID analīzi;
- 2.Izveidot tehnoloģisko procesu riska faktoru raksturojumu;
- 3.Klasificēt un novērtēt riskus, izveidojot risku matricas;
- 4.Ar speciālo koeficientu metodi novērtēt nozares risku līmeņu dinamiku laika posmā;
- 5.Ar risku aranžēšanas metodi novērtēt ārējo un iekšējo risku ietekmi uz nozares komercsabiedrību attīstību.

Darba autores, klasificējot riskus pēc sabiedrisko attiecību sfēras, apskata ekonomiskos riskus, kā arī klasificējot riskus pēc komercdarbības veida, apskata finanšu riskus. Autores riskus klasificē pēc izcelsmes sfēras ārējos un iekšējos riskos. Ekonomiskie riski ir ārējie riski. Finanšu riski ir, gan ārējie, gan iekšējie riski. Darba autores ir izveidojušas izmitināšanas (konkrēti viesnīcu) un ēdināšanas pakalpojumu tehnoloģisko procesu plūsmu karti, kurā ēdināšanas pakalpojumi ir izmitināšanas (konkrēti viesnīcu) pakalpojumu sastāvdaļa. Autores izveikušas tehnoloģisko procesu risku klasifikāciju.

Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares komercsabiedrību nozīmīgākie ekonomiskie riski laika posmā no 2010.gada līdz 2011.gadam ir likumdošanas izmaiņu risks, nodokļu pieauguma risks, pieprasījuma nestabilitātes risks, reputācijas kaitējuma risks un klientu maksātspējas samazināšanās risks. Nozīmīgākie finanšu riski ir maksātnespējas (bankrota), finansiālās nestabilitātes pieauguma, valūtas risks, kredītu neatmaksāšanas risks un likviditātes risks. Nozares komercsabiedrībām jāpalielina pašu kapitāls uz peļņas rēķina, lai uzlabotu savu finansiālo stabilitāti. Izmitināšanas (konkrēti viesnīcu) un ēdināšanas pakalpojumu tehnoloģiskā procesa svarīgākie riski ir drošības sistēmas, klientu maksājumu un uzskaites riski, kā arī HACCP (pārtikas produkcijas drošības) sistēmas ieviešanas, darbinieku higiēnas un ēdienu gatavošanas riski.

Ārējo risku un iekšējo risku kopējās ietekmes koeficientu vērtības ir līdzīgas (atšķirība ir 4% robežās), tas norāda uz abu risku, gan ārējo, gan iekšējo risku ietekmes nozīmi uz Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares komercsabiedrību attīstību.

Darba autoru izveidoto ārējo un iekšējo risku identifikācijas, klasifikācijas un novērtēšanas algoritmu Latvijas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares komercsabiedrības var izmantot, lai veidotu savu risku vadības sistēmu.